

– 116.). Posebno poglavlje posvećeno je domaćim životinjama (jarac, ovce, krava, telad, magarac) (str. 117. – 126.). Nisu zaboravljene ni mitske nemani (behemot, levijatan), koje nalazimo u biblijskim knjigama apokaliptike te u knjizi Jobovoj (str. 83. – 90.). Dva kraća poglavlja posvećena su gmizavcima (str. 127. – 131.), a konkretno je riječ o zmi-ji i nehuštanu te o kukcima (skakavci, mravi, pčele, muhe, komarci, crvi), str. 133. – 141. Prema autoru, nema alternative (ili-ili): čovjek ili životinja. »Čovjek treba životinju, ali životinja treba i čovjeka. Iz perspektive biblijskog promišljanja i biblijskog teksta čovjek i životinja povezani su iskonskim zavjetovanjem samoga Stvoritelja« (str. 148.). U svom stvaralačkom naumu Stvoritelj je odredio posebno mjesto za čovjeka, ali i za životinju. Povijesno gledajući, čovjek se razvio od stupnja lovca do tehnološki unapređovanoga bića, ali koje opet treba životinju za eksperimente i razvoj znanosti. Od iskonskoga mjesta koje je Stvoritelj odredio životinji/životinjama, danas je tendencija denaturalizirati životinje (kućni ljubimci) i *oteti* im njihovo prvotno mjesto, učiniti od njih *mekušce*.

Relativno mali broj *errata* može se lako ispraviti u nekom budućem izdanju. U poglavlju *Životinja kao žrtva* (str. 67. – 72.), gdje se govori o *žrtvi i žrtvenom ritualu*, može se nadodati tekst 1 Kr 16, 34, u kojem se govori o ljudskim žrtvama kada je Hiel žrtvovao svoje sinove Abirama i Seguba. Knjigu možemo preporučiti svim bibliofilima, svim lju-

biteljima Božje riječi, ali i svima koji su zainteresirani za biblijsku ili filozofsku antropologiju. Biblijski bestijarij govori prije svega o životinjama, ali vrlo često i o čovjeku kojemu je Stvoritelj dao zadatak upravljati stvorenim svijetom.

Karlo Višaticki

Josip ŠIMUNOVIĆ

Djelatna blizina. Sveti Josip – nadahnuće za pastoralno i katehetsko djelovanje u župnim zajednicama na području Republike Hrvatske

– Glas Koncila, Zagreb, 2022., 264 str.

Plan protiv plana

Možda se i varam, no čini mi se da sam u jednom eseju o umjetnosti i revoluciji, autora Herberta Marcusea, naišao na poziv da bi čovjek trebao čitati ono što nikada nije napisano, što ne postoji. Uvijek sam se pitao kako bi to uopće bilo moguće. Knjiga Josipa Šimunovića *Djelatna blizina*, koja je nadahnuta likom svetoga Josipa, naravno, iz različitih perspektiva, pomogla mi je pronaći odgovor na to pitanje. Čitati se doista može i ono što nikada nije napisano. Ili pisati se može i o onome koji je velika nepoznanica. Točnije, o onome kojega se samo iz perspektive Drugoga može čitati te o njemu i pisati. Upravo taj Drugi, Bog, imao je neke druge planove od onih koje je sam Josip u sebi pohra-

njavio. Plan protiv plana. Ili možda ne? U svojoj knjizi *Tko je kršćanin?* Hans Urs von Balthasar piše da je samo onaj koji odustane od svojih planova radi prihvaćanja Božjih planova zreo kršćanin. Zrelost je za Balthasara egzistencija iz poslanja! Zar ne bismo smjeli svetoga Josipa promatrati i u tom svjetlu?

Uz to, čini mi se, i ova je knjiga nalik nekom drukčijem prodoru u stvaranje. Naime kao da je i ona nastala u okviru *plana protiv plana*. Utemeljena na već, manje ili više, postojećim prethodnim sadržajima, objavljenima u raznim člancima ili razmišljanjima, naravno, za knjigu koja je pred nama još dopunjenima i doradenima, možda je i ona u prvom trenutku nastala neplanski. No upravo kao takva, prepuštena ponajprije planu Božjem, a onda uokvirena u knjigu, ona pokazuje svoju zrelost. A zrelost je, rekost, egzistencija iz poslanja. A u poslanju nitko nikada nije sam. Poslanje je stvar zajednice. Ona čini i živi poslanje. Tako dolazimo i do međusobne povezanosti Josipa kao modela i nadahnuća za život i djelovanje u župnoj zajednici.

I još nešto: knjiga Josipa Šimunovića nosi naslov *Djelatna blizina*. Djelovati je drugi pojam za nešto prakticirati. A prakticirati nešto, u kršćanskome smislu, znači sve svoje darovane milosti staviti u službu i na dobro drugoga, bližnjega. Riječ je tu o življenoj ljubavi, koja se očituje blizinom, onom Josipovom, koja zamjenjuje svaku riječ koju je mogao izgovoriti, svaki savjet koji (nam) je mogao ostaviti, svaki čin kojemu (nas) je mogao poučiti. Blizina, i

to ona djelatna, koja nadomješta, čak i nadilazi sve riječi, jest ono nenapisano, što se autor knjige usudio čitati. Štoviše: o tome i pisati! Ili, riječima autora, koji se poziva na sv. papu Ivana Pavla II.: »Sveti Josip je veliki primjer, koji nadilazi sva pojedina životna stanja i služi kao uzor cijeloj kršćanskoj zajednici, neovisno o položaju ili zadaći pojedinog vjernika.«

Dobro je da je autor dopustio da i u ovom djelu prevlada Božji plan. Njegov plan ipak nije protiv našega plana. Samo je njegovo konačno ispunjenje. Tako vidim i ovu, novu knjigu Josipa Šimunovića.

Pohvala nepopularnomu!

Mnogi danas misle da Crkva, ako želi biti vjerodostojna i autentična u svome poslanju, mora biti i suvremena. Takvi imaju pravo. No ne u potpunosti. Naime ako se suvremenost razumije samo kao nešto što je popularno, a popularnim se nameće samo ono što je profano – odvojeno od sakralnoga, mnogo toga što nudi Crkva u svome nauku, kao nositeljica Riječi i tradicije, moderni čovjek ne će u potpunosti prihvatiti. Za njega je, zapravo, sakralno ono što je profano. Unatoč tomu u svome djelovanju Crkva se, obazirući se na suvremeno, nadahnjuje bezvremenskim. To bezvremensko nije samo nadahnuće djelovanju Crkve, nego zauzima i mjesto vjerodostojnoga autoriteta.

Tko pročita prvo poglavlje knjige pod naslovom *Sveti Josip – nadahnuće za*

pastoralne i katehetske djelatnike, možda će razumjeti što želim reći. Naime autor, premda i sam napominje kako se o mnogim obilježjima Josipova života moglo pisati kao o nadahnuću za pastoralne i katehetske djelatnike, izabire osam različitih karakteristika njegova života. Počinje sa svetošću, prelazi na rad, zastavlja se na snovima, glasa se o šutnji, dijalogizira o odnosu, produbljuje misli o vjernosti Josipa kao zaručnika, osluškuje ga kao slušatelja i nalazi ga kao izvršitelja Božje riječi, konačno, predstavlja ga kao uporište obiteljskoj zajednici. Da, i sve to autoru služi samo kao nadahnuće kako bi istaknuo u svim navedenim kategorijama života i Josipova ponašanja djelo, život i svjedočanstvo pastoralnih i katehetskih djelatnika danas. Te su stranice knjige *pohvala nepopularnomu!* Tko želi provjeriti, jednostavno, neka uz navedene pojmove postavi riječi suprotnoga značenja i dobit će ono što je modernomu čovjeku mnogo bliže.

Današnji je suvremeni čovjek, kada je riječ o njegovoj vjeri, zapravo, *pothranjen*. I to se ne odnosi samo na znanje o vjeri, nego i na svjedočenje, koje, među ostalim, karakteriziraju i opisane kategorije života i djelovanja svetoga Josipa, odnosno njim nadahnuto djelovanje i život pastoralnih i katehetskih djelatnika. Naviještanje Crkve i njezino katehetsko te pastoralno djelovanje ne može se zadovoljiti samo time da se govori o onome što već leži u horizontu naslovnika. Zato i je naviještanje Crkve često nepopularno, jer je zahtjevno. Zbog toga ono ne samo da nije popu-

laro nego je i mnogo više od suvremenoga! Drugim riječima, u svim tim opisanim obilježjima života i djelovanja svetoga Josipa, ali i današnjih pastoralnih i katehetskih djelatnika, izviru inicijative koje nas poučavaju da jedino oni mogu navješćivati, koji su i sami vođeni živom vjerom. Upravo u kontekstu sve veće sekularizacije, potrebni su vjerodostojni svjedoci vjere, koji vjeru žive i poučavaju više svjedočenjem nego riječima. Upravo onako kako je to činio sveti Josip. On, nadahnuće, ali i autoritet trajne suvremenosti!

Znanje iz ljubavi

Naviještanje je polazište i cilj teologije. To potvrđuju i riječi apostola Pavla: »Predadoh vam ponajprije, što i primih« (1 Kor 15, 3). Upravo u toj riječi Pavao sažima ono što je u kršćanskoj vjeri, ali i njezinu naviještanju odlučujuće. Apostol vjeru nije izmislio. On ju je primio. Tu darovanu vjeru nije mogao zadržati za sebe. Dapače, morao ju je dalje priopćavati i naviještati. Primiti i naviještati zapravo su dva elementarna pojma kršćanske vjere, odnosno njezina naviještanja. Temelj spoznaje vjere i njezina naviještanja nalazi se u Pismu i tradiciji. One, opet, svoj izvor nalaze u Isusu Kristu. Naviještanje dakle vjere pretpostavlja spoznaju vjere. Toma Akvinski će jednom reći: »(...) i najmanja spoznaja koju zadobijemo o najvećim stvarima, vrijednija je od najsigurnije spoznaje, koju možemo dobiti o najnižim stvarima.« Upravo zbog toga ne iznenađuje nas činjenica što

se autor ove knjige odlučuje u drugom poglavlju posvetiti razradi sadržaja pod naslovom *Božja riječ otkrivena u životu – život otkriven u Božjoj riječi*. Kako je u svetom Josipu, u okviru prvoga poglavlja, tražio nadahnuće za život i djelo pastoralno-katehetskih djelatnika, tako sada sâm, prema riječima pape Franje, u Josipu, koji je bio uronjen u Božju riječ, autor knjige nalazi inspiraciju za promišljanja o važnosti sadržaja Biblije za život vjerske zajednice i pojedinca, točnije za ustroj biblijske skupine. I tu nije riječ o jednom od mnogih predviđenih živih vjerničkih krugova na koje autor aludira s obzirom na suvremene dokumente opće, ali i dokumente Crkve u Hrvatskoj. Daleko je više riječ o središnjoj, temeljnoj zajednici, koja je shvaćena kao biblijska animacija čitavoga pastoralnoga djelovanja.

Mozaik, satkan od tumačenja sadržaja različitih dokumenata te vrlo konkretnih prijedloga za ustroj i tematsku strukturu života biblijske zajednice, upućuje na stvarnu želju autora da ponudi svim pastoralnim i katehetskim djelatnicima itinerarij kako otkrivati bogatstvo znanja o objavljenom Bogu te kako Riječ, koja se ne može odvojiti od svjedočenja, konkretizirati u svakodnevnom životu vjernika. Jer je ljubav Boga prema čovjeku, po objavljenom Sinu Božjem, temelj trajnoga saveza između Boga i čovjeka, znanje koje se ovdje nudi znanje je iz ljubavi, koje je preduvjet i osobnoga obraćenja vjernika.

Vrijednost toga poglavlja leži i u činjenici što autor, na neizravan način, vraća

sveukupno katehetsko djelovanje na izvore života Crkve. Naime svjesni smo da se u posljednjih nekoliko godina vodi stalna borba između *fides qua* i *fides quae* katehetskih nastojanja. Još i više, reći će ondašnji kardinal Ratzinger, radikalna antropologija, koja je uzela maha i u katehetskom djelovanju, postala je mjerilo za razumijevanje baštinjene vjere. Sve je to, prema njegovu mišljenju, dovelo do antropocentrizma, do trenutka u kojem je čovjek slobodan izabrati što želi vjerovati. Odjednom mjerilo kateheze više nije bila objavljena istina u Riječi Božjoj, nego samo životna stvarnost i pastoralno-katehetska metoda. Svjestan toga, autor Josip Šimunović pristupa razmišljanju i ponudi biblijskih sadržaja koji će sačuvati integritet kršćanske vjere, dopustiti čovjeku da upozna objavlvenu Istinu, Isusa Krista, te na taj način u središte sveukupne kateheze staviti, prema tako dubokoj želji pape Franje, iznova *kerygmu*, koja je Isus Krist kao sadržaj, ali i kao čin života Crkve. Tako vjera, kao spoznaja Boga, i nije više samo znanje stečeno iz ljubavi, nego i spoznaja koja nas vodi do zadivljenosti pred otajstvom Božjega djelovanja i njegova prijateljevanja s čovjekom.

Primat susreta u katezezi

Na početku trećega poglavlja, koje nosi naslov *Milosrđe na licu Isusovih učenika i učenika*, autor Šimunović podsjeća nas na rečenicu umirovljenoga pape Benedikta XVI.: »Biti kršćanin nije rezultat neke etičke odluke ili neke velike ideje,

već susret s događajem, s Osobom, koja životu daje novi obzor i time konačni pravac.« Što to točno znači? Svjesno ili nesvjesno, struktura i sustav našega naviještanja još uvijek polazi od činjenice kao da se nalazimo u središtu *pučke Crkve*. Mi, ako uopće naviještamo, naviještamo zajednici, pri čemu nekako smatramo da će pojedinac, već sam od sebe, doći do kršćanske vjere i svega onoga što bismo mu rado priopćili. To ne može biti jedini put. Čitavo poglavlje ove knjige ide za tim da pokaže da je konačno došlo vrijeme da shvatimo da, kao navjestitelji i svjedoci Riječi, najprije naviještamo kvalitetom naših odnosa. Taj se odnos najbolje očituje u susretu. Licem u lice. I to licem koje je bogato milosrđem.

Dok je u prvom poglavlju knjige autor promišljao o Josipu kao nadahnuću za život i rad pastoralnih i katehetskih djelatnika, pri čemu je – smijemo ustvrditi – tumačio različite *antropološke* karakteristike njegova ophođenja prema Isusu Kristu, Blaženoj Djevici Mariji, odnosno Svetoj obitelji, u ovome poglavlju milosrđe, kao karakteristika naviještanja, poprima duboki kršćanski naglasak. Listajući s nama stranice enciklika o milosrđu bivših i sadašnjega pape, autor nam sustavno predstavlja milosrđe kao lice Božje, očit u životu i djelovanju Sina Božjega, Isusa Krista. On, *kerygma*, središte sadržaja i čina naviještanja, upravo po milosrđu, »neće biti banalizirano ili pretvoreno u pseudomilosrđe s brojnim inačicama«, napominje autor.

Posebna vrijednost toga poglavlja, čini mi se, leži i u pastoralno-katehetskom pristupu tumačenja sakramenata euharistije i pomirenja iz perspektive milosrđa. Naime već je *Međunarodna teološka komisija* za vrijeme zasjedanja od 2014. do 2019. godine ustvrdila da se u mnogim dijelovima svijeta može uočiti *lomljivost* između vjere i primanja sakramenata. Svjestan toga, autor nas poziva na još jednu refleksiju sadržaja Godine milosrđa, pri čemu na poseban način poziva na obnovu znanja o euharistiji te na stavljanje sakramenta pomirenja u središte našega djelovanja kako bismo omogućili »ljudima izravan doticaj s veličinom Božjega milosrđa«. Pristup i jednom i drugom sakramentu upućuje nas na značenje i važnost komunitarne dimenzije vjere, ali i one koja se uvijek iznova rađa u osobnom susretu s Kristom. Taj susret nije običan osjećaj, daleko je više mjesto obrazloženja istine; on je trenutak u kojem se Krista ne predstavlja kao osobu prošlosti koja se ne bi za mene interesirala, nego On postaje živi Sin Božji koji me ljubi i poznaje. U tome smislu milosrđe kao obilježje naviještanja Crkve označava evangelizaciju kojom se nekoga dodiruje radošću evanđelja, koji smije i pozvan je ustvrditi poput Pavla: »(...) u vjeri živim u Sina Božjega koji me ljubio i predao samoga sebe za mene« (Gal 2, 20). Drugim riječima, Bog je svojoj ljubavi dao lice poslušnosti u liku Isusa Krista, otkupitelja čovjeka. Čovjek je pozvan u susretu s Milosrdnim svojoj poslušnosti, kojom odgovara na darovanu mu vjeru, dati smisao ljubavi.

A to se na najbolji način može iskusiti u susretu.

Iz crkvenih salona na pučinu...

Autor u poglavlju koji slijedi stavlja pred nas osam poruka pape Benedikta XVI. upućenih crkvenoj i društvenoj javnosti prigodom Svjetskoga dana molitve za zvanja. Više je, naravno, razloga zašto je tim porukama mjesto u knjizi. Od onih osobne naravi pape Benedikta XVI. te njegova štovanja svetoga Josipa do onih u kojima se očituje briga svetoga Josipa za najsavršeniji duhovni poziv objavljen u Sinu Čovječjem, Isusu Kristu.

Analizirajući svaku od osam poruka, autor uspijeva stvoriti sintezu najvažnijih aspekata duhovnoga poziva, kojima se, osim izravno navedenih Papi-
nih promišljanja, pridodaju i aktualna razmišljanja samoga autora, kojemu je stalo upozoriti na činjenicu crkvenoga otajstva koje se nikada ne može i ne smije povući u sebe. Duhovno zvanje postoji radi drugoga. Gospodin, koji slobodno bira, kao da se opet poigrava čovjekovim planovima, odnosno postupa, kako će reći autor, »prema nedokučivim planovima njegove milosrdne ljubavi«. Uz kratku analizu pojedinih aspekata, svakako uvijek različitih u porukama, jedno uvijek ostaje zajedničko: molitva za duhovna zvanja. Time svaki onaj koji moli na tu nakanu postaje suodgovornim u stalnom izboru duhovnoga zvanja, kao što i izabrani »postaje suodgovornost«, tvrdi autor, »odgovornost u Kristu i s Kristom,

snagom djelovanja Duha Svetoga: postaje zajedništvo s Onim koji nas čini sposobnima da donosimo mnogo ploda«. Tako, na određeni način, i molitva postaje dio navjestiteljskoga procesa. Zašto? Najprije zbog toga što onaj koji moli poznaje Krista, jer nitko se ne može moliti sjeni! Posebno ne onaj na kojega je Krist *bacio* svoj pogled.

Osim stvorene sinteze temeljnih naglaska navedenih poruka, autoru polazi za rukom smjestiti duhovno zvanje kao izbor, ali i stalni proces postojanja, u stvarnost liturgije i molitve, u promišljanja o crkvenom zajedništvu, u područje djelatne ljubavi, konačno u osobno svjedočanstvo svakoga svećenika. Ne promiče mu ni zapažanje da kada je riječ o duhovnim zvanjima, da je, zapravo, riječ o svim duhovnim zvanjima različitih dobi. Sve su te činjenice važne i zbog toga što se na temelju njih stvaraju impulsi za pastoral novih zvanja, za očuvanje starih i postojećih zvanja i brigu o njima, kao i za stvaranje kvalitetnoga odnosa biskupa, prvih molitelja za zvanja, i njihovih svećenika.

U svakom slučaju, Svjetski dani molitve za zvanja znak su da svećenik, duhovno zvanje, nije rođen da bi nužno bio sam, koliko je tu da bi, poput Josipa, sve svoje milosti stavio u službu drugih. Kada se umori, postane nezainteresiran, čak i duhovno inertan, zajednica je ta koja ga, najprije molitvom, ali i na mnoge druge načine, diže iz ustajalosti crkvenih salona, životnih navika te tjera da, po Duhu Svetom, izlazi na pučinu u potragu za dušama onih kojima je poslan.

Križ stoji dok se svijet okreće **(R. Sarah)**

Pomno pazeći da lik svetoga Josipa prikaže iz različitih perspektiva, autor odabire – za svoje posljednje poglavlje – poruke pape Benedikta XVI. za Svjetski dan bolesnika. To ne treba čuditi, smatra autor, jer je »svetog Josipa crkvena tradicija vezala i uz bolesnike i uz umiruće«. Osam poruka, osam kratkih predstavljanja te iznošenja temeljnih naglasaka, osam – smijemo reći – različitih slika nade!

No nije vrijednost toga poglavlja samo u kratkim crticama, navedenim i izvučenim iz uvijek bogatih i sadržajnih poruka pape Benedikta XVI. Vrijedna su i pastoralno-katehetska zapažanja, pri čemu se u drugom dijelu toga poglavlja traže mogućnosti suživota s bolesnicima, rada s njima i pokazivanja djelatne solidarnosti – milosrđa, ne i posljednje, sagledavaju se mogućnosti pripreve, podjele, ali i katehetskih plodova podjele sakramenta bolesničkoga pomažanja. Ipak, čini mi se najvažnijim, sve to pokazuje osjećaj Crkve za poštovanje dostojanstva osobe, neovisno o tome o kakvim je osobama i o kakvim fazama njihova života riječ. Starost ima svoje dostojanstvo u mudrosti, patnja ima svoju ljepotu u križu Kristovu, umiranje ima svoju nadu u uskrsnuću Kristovu.

U vremenu kada su metode pozitivističkih znanosti preuzele mjerilo i kriterije svih vrijednosti; u životu u kojem se sve čini radi (trenutačnoga) uspjeha,

pri čemu je uspjeh jamstvo zadovoljstva, ali ne nužno i ispunjenja smisla; u svijetu u kojem je i ljepota poprimila mladolike i zdrave standarde; u epohi kada smo iz vlastitih domova i dnevnih boravaka iselili starije, nemoćne i umiruće te se odričemo ljepote naracije i prirodnoga autoriteta, odnosno kulture povijesti i sjećanja ... u svemu tome dakle vrijedno je prolistati posljednje stranice ove knjige koja nas – u svojoj jednostavnosti, ali i bogatstvu – uvijek upućuje samo na najvažnije: kako god i na koju se god stranu okretao svijet u svojim traženjima, križ uvijek stoji na jednom mjestu! Ne poput *emblema* trenutačnoga uspjeha, koliko kao znak vječnoga spasenja! On, križ, uvijek upućuje na ono što nadilazi sve ljudsko promišljanje. Ne podsjeća li nas to na prve rečenice ove knjige, tek na samom početku razmišljanja o Josipu, donešene i u ovoj recenziji: »Sveti Josip je veliki primjer, koji nadilazi sva pojedina životna stanja i služi kao uzor cijeloj kršćanskoj zajednici, neovisno o položaju ili zadaći pojedinog vjernika.«

Staro je iznova novo

Knjiga Josipa Šimunovića u liku svetoga Josipa nalazi nadahnuće za promišljanja o suvremenim iskoracima u pastoralnom i katehetskom djelovanju. Pomało nostalgično, listajući stranice knjige, oživljavali smo vrijednosti koje se čine već nestalima iz našega osobnoga, ali i zajedničkoga života. Biti uporište drugomu, brinuti se za dijete i zaručnicu, šutjeti i oslušivati, vjerovati neispla-

niranom i toliko toga drugoga. Naravno, sve to nije nestalo iz suvremenoga svijeta, ali se prilično zatomilo. Zadaća je katehetskoga i pastoralnoga djelovanja upravo ta: oživjeti staro! Učiniti staro novim! Vrijednosti naime uvijek ostaju vrijednosti. Riječ Božja uvijek ostaje ista. No suvremenost poruke, ne popularnost, očekuje od nas stvaranje novih pripovijesti, traženja prikladnih odgovora na pitanja i, barem tako izgleda, novo proučavanje svetoga Josipa i njegova života.

Svijet u kojem mi živimo voli svoje! On određuje vrijednosti, artikulira središte postojanja, uživa u vlastitu uspjehu. Čovjek mu je središte. Naravno, da bi tako zauvijek moglo biti, potrebno je Boga istjerati izvan granica svijeta, a ako je to

nemoguće, barem ga protjerati na rub. Nažalost, čovjek nije ni svjestan da je time svoje središte pretvorio u besmisleni i nenaseljenu periferiju bez radosti i života. A Josip? Uvijek nekako na rubu događanja, u pozadini, bez riječi, možda čak, ljudskim rječnikom rečeno, neuspješan – ali postojan. Do danas! U sjećanju Crkve, u životima pojedinaca.

Na kraju, nema nam druge: valja posegnuti za knjigom Josipa Šimunovića! Nadahnuti se njegovim razmišljanjima i impulsima za pastoralno i katehetsko djelovanje prema modelu svetoga Josipa. Kada ne bi znao kako će nešto ostvariti, Josip je sanjao. Možda je i taj korak dovoljan kao prvi u susretu s ovom knjigom!

Ivica Pažin